

sygn. akt II Ca 364/14

POSTANOWIENIE

Dnia 11 września 2014 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dorota Gamrat-Kubeczak

Sędziowie: SO Robert Bury (spr.)

SO Tomasz Szaj

Protokolant: Lidia Saga - Kolasa

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 sierpnia 2014 roku w S.

sprawy z wniosku E. B.

z udziałem M. J., A. N., W. A., i W. R.

o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po B. J.

na skutek apelacji wnioskodawczyni i uczestniczki A. N. od postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z dnia 13 grudnia 2013 roku w sprawie II Ns 3604/12

1. zmienia zaskarżone postanowienie w punkcie I. ten sposób, że zmienia postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z dnia 5 lipca 2010 roku w sprawie II Ns 175/10 o stwierdzenia nabycia spadku po B. J. w punkcie II. i stwierdza, że spadek po B. J., zmarłym 28 grudnia 2009 roku w S., ostatnio stale zamieszkałym w S., na podstawie ustawy nabyły wprost:

a. E. B., córka B. i A. w 1/2 części;

b. A. N., córka B. i A. w 1/2 części;

2. strony ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swym udziałem w sprawie.

Sygn. akt II Ca 364/14

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie postanowieniem z dnia 13 grudnia 2013 roku w sprawie z wniosku E. B. z udziałem M. J., A. N., W. A., W. R. oddalił wniosek o zmianę prawomocnego postanowienia, wydanego w sprawie II Ns 715/10 o stwierdzenie nabycia spadku po B. J..

Sąd ustalił, że B. J. zmarł dnia 28 grudnia 2009 roku w S., był rozwiedziony, miał dwoje dorosłych dzieci - E. B. i A. N.. Sąd Rejonowy Szczecin-P. i Zachód w sprawie II Ns 715/10 dysponował jednym testamentem spadkodawcy z 22 listopada 1989 roku sporządzonym na rzecz ojca - M. J.. Testament notarialny z 17 czerwca 2004 roku, którym spadkodawca rozrządził swoim majątkiem na rzecz K. T. nie był sądowi znany. 5 lipca 2010 roku sąd stwierdził nabycie spadku na rzecz M. J. na podstawie testamentu notarialnego z 22 listopada 1989 roku. W paragrafie 2 testamentu notarialnego z 17 czerwca 2004 roku spadkodawca wydziedziczył córki - E. B. i A. N.. K. T. zmarła 12 lipca 2008 roku.

Sąd przyjął, że mimo istnienia późniejszego testamentu, treść jego powoduje, że można go pogodzić z powołaniem do spadku M. J., ponieważ w chwili otwarcia spadku po B. J. K. T. już nie żyła, a więc nie mogła być spadkobiercą. Postanowienie sądu z 5 lipca 2010 roku jest nadal aktualne i nawet, gdyby sąd w tamtym postępowaniu znalazł testament spadkodawcy z 2004 roku treść postanowienia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku byłaby identyczna.

Postanowienie zostało zaskarżone apelacją przez wnioskodawczynię E. B. i uczestniczkę A. N..

Wnioskodawczyni domagała się zmiany postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin P. i Zachód z dnia 5 lipca 2010 roku w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po B. J. w pkt. II sentencji - przez stwierdzenie, że spadek po B. J. na podstawie ustawy nabyły jego córki E. B. i A. N. każda po 1/2 części, ustalenia, że wskazane w testamencie przyczyny wydziedziczenia wnioskodawczyni E. B. i uczestniczki A. N. nie istnieją, ewentualnie uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do Sądu I instancji do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach instancji odwoławczej. Orzeczeniu Sądu I instancji zarzucono naruszenie art. 946 k.c., 947 k.c. polegające na tym, że odwołaniu ulegają tylko te postanowienia poprzedniego testamentu, których nie można pogodzić z treścią nowego testamentu - w niniejszej sprawie: powołanie do spadku po B. J., s. M. i H. jest M. J., art. 948 § 1 i § 2 k.c. przez niewłaściwą wykładnię, gdyż testament należy tak tłumaczyć, ażeby zapewnić możliwie najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy. Jeżeli testament może być tłumaczony rozmaicie, należy przyjąć taką wykładnię, która pozwala utrzymać rozrządzenia spadkodawcy w mocy i nadać im rozsądną treść. Oświadczenia woli spadkodawcy z dnia 17 czerwca 2004 r. nie można tłumaczyć w dowolny sposób, tj. w taki w jaki uczynił Sąd I instancji przyjmując, że spadkobiercą testamentowym po B. J. jest M. J.. Zarzucono także naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez dokonanie przez Sąd I instancji dowolnej oceny wiarygodności i mocy zgromadzonych dowodów bez wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału, w szczególności przez przyjęcie, że spadkobiercą testamentowym po B. J. jest M. J., art. 227 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., gdyż Sąd I instancji nie uzasadnił dlaczego nie przeprowadził dowodu z przesłuchania wnioskodawczyni E. B. i uczestniczki A. N., nie przeprowadził dowodu z protokołu z posiedzenia Sądu Rejonowego w Olkuszu z dnia 25 marca 2011 r., sygn. akt I Cps 1/11 na okoliczność jego treści, w tym zeznań E. B. i A. N., co miało wykazać charakter relacji utrzymywanych przez spadkodawcę ze swoimi córkami ze swoim ojcem B. J. – spadkodawcą. Sąd miał także nieprawidłowo ustalić, że treść późniejszego testamentu można pogodzić z powołaniem do spadku M. J., ponieważ w chwili otwarcia spadku po B. J. K. T. już nie żyła.

Apelacja uczestniczki A. N. zawiera wnioski takie same, jak apelacja wnioskodawczyni. Postanowieniu Sądu zarzucono naruszenie art. 946 k.c. oraz art. 947 k.c. - przez ich błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że ocena czy postanowienia pierwszego testamentu można pogodzić z postanowieniami zawartymi w nowym (kolejnym) testamencie, w szczególności w zakresie powołania do spadku, a w konsekwencji czy należy je uznać za odwołane - powinna zostać dokonana z chwili śmierci testatora, podczas gdy prawidłowa wykładnia wskazanych przepisów prowadzić powinna do uznania, że ocena ta powinna być dokonana według chwili sporządzenia nowego testamentu, art. 926 § 2 k.c. przez odmowę stwierdzenia, że wraz siostrą dziedzicę po moim ojcu jako spadkobierczyni ustawowa, w sytuacji gdy spadkobierczyni powołana do całości spadku, tj. K. T. nie może dziedziczyć, gdyż zmarła przed spadkodawcą, art. 227 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. polegające na zaniechaniu przeprowadzenia zgłoszonego dowodu z przesłuchania wnioskodawczyni E. B. i uczestniczki A. N., na okoliczności ustalenia skuteczności wydziedziczenia, zaniechaniu przeprowadzenia zgłoszonego dowodu z protokołu z posiedzenia Sądu Rejonowego w Olkuszu z dnia 25 marca 2011 r., sygn. akt I Cps 1/11 na okoliczność jego treści, w tym zeznań E. B. i A. N., w części dotyczącej relacji spadkodawcy z oboma córkami wskazujących na brak podstaw do ich wydziedziczenia, art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. - poprzez nie zawarcie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia przyczyn, dla których Sąd nie przeprowadził wskazanych wyżej dowodów na okoliczność braku podstaw do wydziedziczenia mnie i mojej siostry przez spadkodawcę, art. 670 k.p.c. w zw. z art. 1011 k.c. przez zaniechanie ustalenia przez Sąd - a to w przypadku uznania, że uczestniczki E. B. oraz A. N. zostały skutecznie wydziedziczone przez spadkodawcę - czy posiadają one zstępnych, art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. przez dokonanie przez Sąd I instancji dowolnej oceny wiarygodności i mocy zgromadzonych dowodów bez wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału, w szczególności przez przyjęcie, że spadkobiercą testamentowym po B. J. jest M. J.. Postawiono także zarzut faktyczny

polegający na nieprawidłowym ustaleniu, że treść późniejszego testamentu powołującego do całości spadku K. T. można pogodzić z powołaniem w pierwszym testamencie do całości spadku M. J..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

1. Ponowne rozpoznanie sprawy w postępowaniu apelacyjnym wyraża się w ustaleniu stanu faktycznego sprawy i jego subsumcji prawnej, jest zatem kontynuacją postępowania pierwszoinstancyjnego. Sąd Odwoławczy przyjmuje ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny za własne ustalenia, bez konieczności ponownego jego przytaczania. Odmienne jednak ustalono fakt odwołania testamentu przez spadkodawcę; materialnoprawna ocena faktów przedstawia się więc inaczej od wyrażonej przez Sąd I instancji.
2. W postępowaniu apelacyjnym Sąd II Instancji ustalił z urzędu, że wniosek o zmianę postanowienia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku został złożony w terminie z art. 679 § 1 k.p.c.
3. Według art. 946 k.c. odwołanie testamentu może nastąpić w ten sposób, że spadkodawca sporządzi nowy testament, stosownie zaś do art. 947 k.c., jeżeli spadkodawca sporządził nowy testament nie zaznaczając w nim, że poprzedni odwołuje, ulegają odwołaniu tylko te postanowienia poprzedniego testamentu, których nie można pogodzić z treścią nowego testamentu. Zasadnicze znaczenie ma w okolicznościach sprawy ustalenie, czy sporządzenie nowego testamentu w dniu 17 czerwca 2004 roku było odwołaniem uprzednio sporządzonego.
4. W testamencie z dnia 22 listopada 1989 roku spadkodawca powołał do całości spadku M. J., a w testamencie z dnia 17 czerwca 2004 roku K. T.. Jest oczywiste, że te dwa rozrządzenia testamentowe nie są do pogodzenia, kolejne wyklucza poprzednie. Jednoznaczną wolą spadkodawcy było powołanie do spadku K. T., a nie M. J.. Istotne w tym przypadku staje się jedynie porównanie treści dwóch testamentów, późniejszy zawiera postanowienie pozostające w zupełnej sprzeczności z poprzednim. Zarzut apelacji naruszenia art. 948 § 1 i § 2 k.c. są trafne. Trafny jest także zarzut naruszenia art. 233 § 2 k.p.c. przez dokonanie błędnego ustalenia faktycznego w przedmiocie nieodwołania rozrządzenia testamentowego przez spadkodawcę.
5. Dla powyższego ustalenia bez znaczenia pozostaje, że K. T. nie dożyła otwarcia spadku. Dla interpretacji postanowień testamentu okoliczność ta nie ma znaczenia; znajduje się poza wolą i świadomością sporządzającego testament w dniu 17 czerwca 2004 roku. jedynie te okoliczności i w tej dacie mogą decydować o woli spadkodawcy. Zarzuty apelacji uczestniczki naruszenia art. 946 k.c. oraz art. 947 k.c. są słuszne.
6. K. T. jako jedyny spadkobierca testamentowy nie dożyła otwarcia spadku, stosownie do art. 927 § 1 k.c., nie może być spadkobiercą osoba fizyczna, która nie żyje w chwili otwarcia spadku. Stosownie do art. 931 § 1 k.c. powołane do spadku z ustawy są w takiej sytuacji córki spadkodawcy.
7. Wbrew twierdzeniom obu apelujących w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku sąd nie bada istnienia przyczyn wydziedziczenia; te istotne stają się jedynie przy ustaleniu prawa do zachowku (art. 1008 k.c.). Zarzut obu apelacji naruszenia art. 227 k.p.c. przez nieprzeprowadzenie bliżej określonych w apelacjach dowodów jest bezpodstawny.
8. Zarzuty apelacji naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. są zupełnie bezpodstawne. Uzasadnienie postanowienia Sądu spełnia warunki ustawowe i jest możliwa jego kontrola instancyjna, a jedynie takie ustalenie stanowi o skuteczności zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c.
9. Zarzut apelacji uczestniczki naruszenia art. 670 k.p.c. w zw. z art. 1011 k.c. jest nieadekwatny do stanu prawnego i faktycznego sprawy; Sąd nie mógł nawet potencjalnie naruszyć art. 670 k.p.c., a art. 1011 k.c. w sposób oczywisty nie ma zastosowania w tej sprawie.
10. Z powyższych przyczyn postanowienie Sądu I Instancji podlegało zmianie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

11. Koszty postępowania ponoszą strony zgodnie z art. 520 § 1 k.p.c.